

ի լեառն որ կոչի Պարխար», «մինչեւ յան-
տառն Ճաննթոյ», եւ «որ ի Տայան մօտն,
առեալ զերկիրն եւ հասեալք մինչեւ ի գետն
մեծ որ կոչի Ժորոխ եւ զնի գեփոյն դար-
ձեալ իջն յաշխարհն Խաղտեաց, եւ ա-
ռեալ զառ եւ զգերի գաւառին՝ դարձան,
եւ եկեալ մինչեւ ի բերդաքաղաքն որ կոչի
Բարերդ», բայց «հանդիպի եւ անդ գունդ
մի ի զօրացն Հռոմոց որ կոչին փրանկք,
որք յանգէտս ի դիմի հարեալք ճակատե-
ցան», Փրանկ վարձկանագօրը յաղթեց եւ
«զառ եւ զգերի զամենայն թափեցին», եւն
(Արիստ. Հաստիվրտացի, գլ. ԺԶ): Ասի
եղած է 1054ին: Բայց Սելջուկեան հեղեղը
ի վերջոյ ողողեց հոս ալ: Եւ Բաբերդ միջոց
մ'եղած է մինչեւ անգամ նիստ Սելջուկ
ամիրայից: Բերդը վերանորոգած է Աբուլ-
Հարիս Տուղըլ՝ Ղոնիոյ տնէն, Լուլու հա-
ղորապետին ձեռք, 1213ին, ինչպէս արա-
բական արձանագրութիւնք կը ցուցնեն¹:
Իրերը լաւ կը բացատրէ՝ ի միջի անթիւ
այլոց՝ սլաւոնականօք լի յիշատակարան մը

¹ Հմտ. C. F. Lehmann-Haupt, Materialien zur älteren Geschichte Armeniens etc., Berlin 1907, p. 125 ff. Max v. Berchem, Arabische Inschriften aus Armenien etc., յատկապէս՝ p. 152 ff. Baiburt.